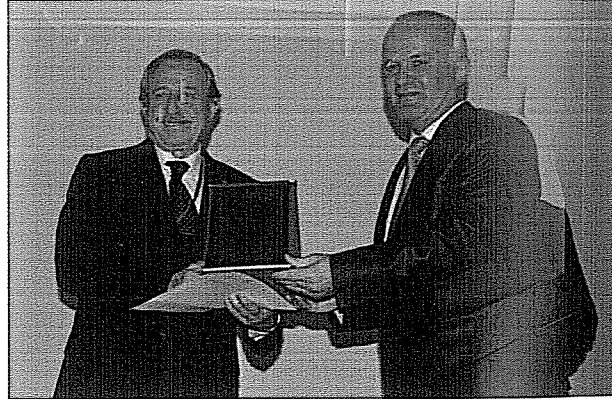
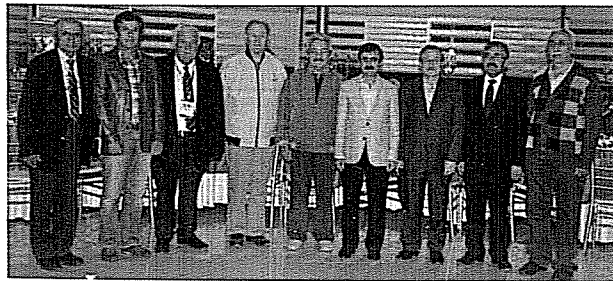

**ZİLE
BELEDİYESİ**

İmtiyaz Sahibi
Lütfi VİDİNEL
Zile Belediye Başkanı

Genel Yayın Yönetmeni
Yrd. Doç. Dr. Mehmet YARDIMCI

Yayın Kurulu
Yrd. Doç. Dr. Mehmet YARDIMCI
Necmettin ERYILMAZ
Bekir ALTINDAL

**Sayı 7-8
2016**

**Yılda iki sayı yayımlanan
kültür sanat dergisidir.**

İletişim
zileli.yardimci@gmail.com
zilekultur@gmail.com

Yönetim Yeri
Zile Belediyesi Kültür Müdürlüğü

Yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.

Grafik Tasarım
Gülşen YILMAZ

Kapak Tasarım:
Mimar Ferda VİDİNEL

Basım Yeri
Kanyılmaz Matbaacılık Kağıt ve Ambalaj
San. Tic. Ltd. Şti. Sanat Caddesi 5609 Sk.
No: 13 Çamdibi - İZMİR
Tel: 0.232 449 14 43 - 0.232 449 47 90
Baskı Tarihi: 23 .03.2016

Zile

Kültür Sanat Dergisi

Ön Söz

Her kovuğa karınca toplanmaz,
Her yerde sempozyum yapılmaz,
Araştırılıyor, bitmiyor,
Derya deniz Zile ilgi çekiyor...

Mübarek ve bereketli topraklarda
hoşgörülü, cömert, güler yüzlü insanların
yaşadığı, Anadolu'da arzuladığımız kardeş-
liğin mayası Zile...

Gün ışığına çıkarılmayı bekleyen
kültür, tarih, doğa hazinesine, hiç gelme-
yenlerin geldiklerinde "Neden bugüne kadar
gelmedim?" diye kendilerini sorguladıkları yer
Zile...

Aşıklar, şairler, yazarlar diyarı, tarihin
derinliklerinden günümüze ulaşan el sanatları,
zengin mutfak ve ağız tadıyla yemek yenen
Zile..

Sevdiklerinize götürebileceğiniz bir
çok hediyelik, yöresel ürün alabileceğiniz yer
Zile...

3. Zile Sempozyumunun organizas-
yonunda büyük emeği geçen başta Sayın
Mehmet YARDIMCI hocam olmak üzere tüm
tarih kültür dostlarına, katılımcılara teşekkür
ederim.

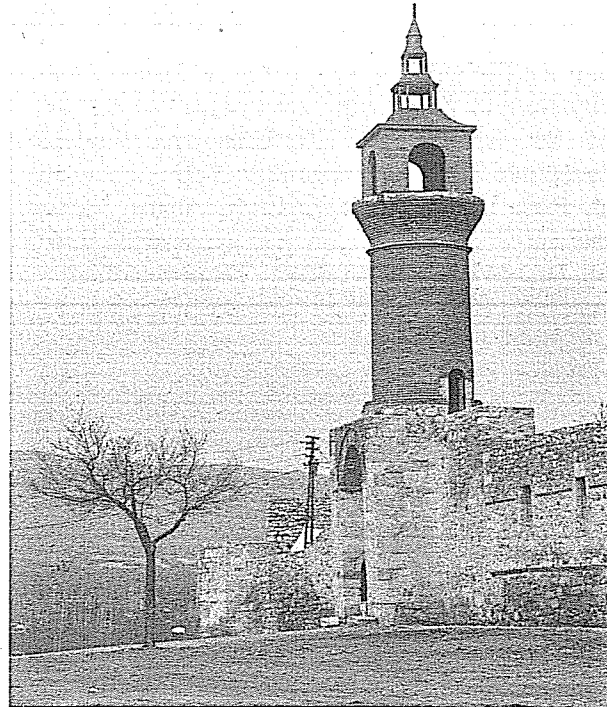
4. sempozyumda buluşmak dileğiyle..

Lütfi VİDİNEL
Zile Belediye Başkanı

Mevlüt KAPLAN, Zileli İki Şair Cahit Külebi ve Mehmet Yardımcı'nın Şiirlerine Yansıyan Yurt Sevgisi	272
Dr. Doğan KAYA, Zile Kaynaklı Bir Cönkte Yer AlanSefil Mahlaslı Halk Şairleri	277
Feyzi KILIÇ, Zile Çalma Pekmezi	280
Okt. Dr. Derya KILIÇKAYA, Zileli Yazar Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun Hikâyelerinde Halk Kültürü Unsurları ve Değişim	287
Öğr. Gör. Mehmet KOCAMAN- Yrd. Doç. Dr. Emel MEMİŞ KOCAMAN, Marka Şehir Oluşturmada Zile'deki Kültürel ve Gastronomik Ürünlerin Önemi (Yavaş Şehir Modeli)	297
M. Sabri KOZ, Âşık Edebiyatımızda Lisânîler ve Zile Kaynaklı Bir Cönkteki Lisânî Mahlaslı Nefesler	303
Necdet KURT, Zileli Kemteri Kolu ve Kemteri Kolu Âşıklarında Alevi – Bektaşî Düsturları.....	315
Arş. Grv. Ayşegül KUŞDEMİR, Cahit Külebi'nin Şiirlerinde Deyim Aktarmaları	321
Yrd. Doç. Dr. Orhan Fatih KUŞDEMİR, Zile'li Âşık Haydar Tezel Hayatı ve Şiirleri.....	325
Prof. Dr. Ergün LAFLI, Zile Lahitleri.....	330
Prof. Dr. Taciser ONUK, Yerel Kalkınma Projelerinde Halk Sanatlarının Yeri ve Önemi	336
Gülağ Öz, Seyit Hüseyin Gazi Ve Çevresinde Oluşan Kültür Değerleri	343
Prof. Dr. İsa ÖZKAN, Zileli Âşık Söyleri.....	349
Prof. Dr. Kadir ÖZKÖSE, Şemseddin-i Sivâsî'nin Aşk Estetiği	352
Feyyaz SAĞLAM, Türk Dünyası'nda Zileli Şair-Bilim Adamı Mehmet Yardımcı	358
Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU, Bilime Işık Tutan Hatıralar: Cahit Külebi ve Bendeki Hatıraları ...	368
Alparslan SANTUR, Zile (Tokat) Yöresi Bazı Geleneksel Kültür Değerlerine Etnofotografik Yaklaşım ve Bir Tasnif Denemesi	374
Dilek BAKAN SARITAŞ, Anşa Bacılılar	380
Hulusi SEREZLİ, Aziz Peygamberimizin Zile'den Götürülen Hırka-I Şerifleri	387
Nail TAN, Türk Dil Kurumunun Söz, Ağız ve Halk Kültürü Derleme Çalışmalarında Zile'nin Yeri	390
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin TUNCER, Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun Hikâyeciliği	396
Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN, Sepetçioğlu'nun Kendi Ağzından Hayatı, Eserleri ve Eserleri Hakkında Yorumları	402
Doç. Dr. Asife ÜNAL, Geçmişten Bugüne Zile'de Örtünme Anlayışı	407
Prof. Dr. Ali YAKICI, Zile Halk Şairlerinin Türkü Geleneğine Katkısı	413

Prof. Dr. Ertuğrul YAMAN, Zileli Bir Değer Olara Cahit Külebi ve Türkçenin Söz Varlığına Katkıları	418
Yrd. Doç. Dr. Mehmet YARDIMCI, Geleneksel Kültürümüzde ve Zile'de Su Kültü.....	421
Esra USLU YARDIMCI, Zile Halk Şiirinde Yer Alan Sözvarlığı Öğelerinin İncelenmesi	427
Bekir YEĞNİDEMİR, Sicill-İ Ahval Kayıtlarına Göre Zileli Bürokratlar (Devlet Görevlileri İlim Adamları Eğitimciler)	436
Doç. Dr. Mehmet YILMAZ, Cahit Külebi'de "Yeni Romantizm" Kavramı ve Şiirine Yansıma Biçimi.....	443
Doç. Dr. Zeynep Deniz YÖNDEM - Yrd. Doç. Dr. Sadık YÖNDEM, Yaşayan Zileli Âşıkların Şiirlerinde Yer Alan Psikolojik ve Sosyolojik İçerikli Temalar.....	450
Öğr. Gör. Ahmet Yaşar ZENGİN, Zile Kültüründeki "Yakan Top" Oyununun, Çocuğa Temel Dil Becerilerini Kazandırmadaki Rolü ...	457
Yrd. Doç. Dr. Nesrin ZENGİN, Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun Tarihi Romanlarında Sevgi Ve Saygı Değerleri	462
Daha Önce Yapılan Zile Sempozyumlarında Sunulan Bildiriler	465

Daha Önce Zile Sempozyumlarında Sunulan Bildiriler	465
Yitirdiklerimiz Zileli Âşık Eminî Düşü	470

SUNUŞ

Zile Belediye Başkanlığı büyük bir özveri örneği göstererek, Tokat Valiliği ve Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğünün katkısı ile 08-10 Ekim 2015 tarihleri arasında Zile'de, gelenekleştirdiği **Tarihi Ve Kültürüyle III. Zile Sempozyumu'nu** gerçekleştirmiştir.

Sempozyuma 82 bilim adamı ve araştırmacı katılım formu doldurarak katılacağını belirtmiş, bazıları mazeretleri nedeniyle katılamamıştır. Mazeretleri nedeniyle katılamayanların bildiri metinlerini göndermeleri halinde bildirimlerinin yayımlama kararı alınmış ve bunlardan bildiri metinlerini gönderen Yrd. Doç. Dr. Nevin Akkaya, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Akkaya, Osman Baş, Gözde Kalkan-Eren Akçiçek, Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Tuncer, Prof. Dr. Ertuğrul Yaman'ın bildiri metinleri kitapta yer almıştır.

Sempozyuma katılıp bildirisini sunduğu halde, belirtilen süre içinde bildiri metinlerini göndermeyen Doç. Dr. Armağan Elçi, Doç. Dr. İbrahim Tüzer, Doç. Dr. Şerife Çağın, Yrd. Doç. Dr. Çiğdem Akyüz, Yrd. Doç. Dr. Sabahattin Çağın, Yrd. Doç. Dr. Melih Erzen ve Ayşegül Yargın'ın bildiri metinleri kitapta yer alamamıştır.

Sempozyumda arkeoloji ve sanat tarihi, Zile'nin siyasi, sosyal ve iktisadi tarihi, Zile halk kültürü ve folkloru, Zile'de Dil ve edebiyat, Zile'de dini ve ilmi hayat, Zileli âlim, şair ve bilim adamları, ekonomi, nüfus vb. konular ele alınmış, bilimsel bir çerçevede tartışılmıştır.

Bu tür bilimsel etkinliklerin belli amaçları vardır. Elbette ki bilgi ve birikimleri paylaşmak, dinleyenlere yepyeni ufuklar açmak gerekir. Kitap incelendiğinde amaca ulaşıldığı, yoğun bir katılımın olduğu, bir birinden kıymetli bildirilerin sunulduğu görülecektir.

Zile Belediye Başkanlığının pek az ilçeye nasip olabilecek kültürel etkinliklere damga vurduğu görülmektedir.

Her üç yılda bir büyük katılımlarla gerçekleştirilen Tarihi Ve Kültürüyle Zile Sempozyumları gözardı edilecek kültürel etkinliklerden değildir.

Tarihi Ve Kültürüyle III. Zile Sempozyumu kitabı 70 bildiri ile Zile Halk Kültürüne önemli bir katkı koymuştur.

Üç sempozyumda sunulan ve kitaplaştırılarak gelecek kuşaklara miras olarak bırakılan toplam 161 bildirideki bilgi ve belgeler Zile'nin sosyal ve kültürel hayatının önemli

belgeleri olarak Türk halk kültüründe yerini alacaktır.

Bir kent, coğrafi koşulları, kültürel yapısı, mimari dokusu, ekonomik durumu vb. özellikleriyle kent kültürüne bağlı kimlik kazanır. Kadim bir kent olan Zile, çok eski dönemlerden beri önemli bir kent kültürüne sahip yerleşim alanıdır.

Zaten Zile'nin kültür ve tarihi her zaman bilim adamlarının, tarihçilerin ve halk bilimi araştırmacılarının konusu olmuştur. Olmaya da devam etmektedir.

Kültürel zenginliği ile Anadolu'nun önemli kentlerinden biri olan Zile birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, Anaitis meshebi gibi çok eski kültürlerin merkezi olmuştur.

İlçe bazında en fazla âşık yetiştiren kent hüviyetini taşıyan Zile, Sezar'ın meşhur Veni Vidi Vici (Geldim, Gördüm, Yendim) sözü ile dünyada adı en çok anılan bir ilçedir.

Zile Belediyesinin yayımladığı, sadece Zile özeline yönelik **Zile Kültür Sanat Dergisi** Anadolu'da kalitesi, içeriği ve ödünsüz kent kültürünü yansıtmaya ile ilk ve tek olma özelliğini koruyan bir dergidir. Reklamsız yayımlanan ve ücretsiz dağıtılan bu dergi gelecekte Zile kültürü üzerine yapılacak bütün araştırma ve ilmi çalışmalara kaynaklık edecektir.

Bu nedenle, derginin içeriği ve ana amacı **Tarihi Ve Kültürüyle III. Zile Sempozyumu** kitabının bütün konularıyla bire bir uyduğu için bildiriler kitabının derginin özel sayısı olarak yayımlanması uygun görülmüştür. Derginin 2016 yılında yayımlanması gereken 7-8. sayıları olarak düzenlenen bu özel sayının Zile kültür değerleri açısından büyük bir ihtiyaca cevap vereceği düşüncesindeyiz.

Sempozyuma katıldığı ve bildirisini sunduğu halde çeşitli mazeretleri nedeniyle bildirimlerini süresi içinde gönderemeyenlerin bildiri metinleri bize ulaştırıldığı takdirde Zile Kültür Sanat Dergisinin 9 ve daha sonraki sayılarında yayımlanarak değerlendirileceğini de belirtmek isteriz.

Saygılarla.

Yrd. Doç. Dr. Mehmet YARDIMCI
Zile Kültür Sanat Dergisi
Genel Yayın Yönetmeni

ZİLELİ AŞIK SÖYLERİ

Prof. Dr. İsa ÖZKAN*

Zile, Orta-Karadeniz'den İç Anadolu'ya geçişte yolların kavşağında kurulmuş tarihi bir yerleşim merkezidir. Yüzyıllar boyunca pek çok kültür ve medeniyete beşiklik yapmış olan bu şirin belde, Türk hâkimiyetiyle birlikte, Anadolu'nun tarihinde siyasi, kültürel ve ekonomi alanında önemli rol oynamıştır. Selçuklu ve Osmanlı döneminde sosyal ve iktisadi hayatıyla köy ve kasabalarına modernleşme ile gelenekselliğin harmanlandığı şehir kültürünün örneklerinitakdime çalışan bu yerleşim birimi aynı zamandaticaret, eğitim ve kültür hayatının da canlı bir merkezi olmuştur. Pek çok bilgin ve idarecinin yanı sıra Zile edebiyat ve diğer sanat kollarında da şöhretli simalar yetiştirmiştir. Merhum Cahit Külebi ve merhum Mustafa Necati Sepetçioğlu, Cumhuriyet Devri Yeni Türk Edebiyatında Zileli iki önemli sima olarak derin iz bırakmışlardır. Osmanlıdan millî devlete geçişte cumhuriyet değerlerini samimiyetle özümseyen Zile aydınlarının henüz yeni devletin ilk otuz yılı içinde şehirlerinin örf âdetleri ve şairleriyle ilgili müstakil tez ve kitapların hazırlaması kültürlenmenin tabanını ve yansımasını göstermesi bakımından anlamlıdır. Bu vesileyle 1938 yılında “Zile’de Doğum ve Âdetleri” teziyle 1944 yılında yayımlanan “Zileli Şairler” kitabını hazırlayan Cahit Öztelli’yi rahmetle anmalıyız. Günümüze kadar Haşim Nezihi Okay’dan Yard. Doç. Dr. Mehmet Yardımcı’ya kadar pek çok araştırmacı da Zile folkloruna çalışma ve yayınlarıyla değerli katkılarda bulunmuşlardır. 11-19 Kasım 1982 tarihleri arasında kapsayan sekiz gün içinde Tokat merkezi, merkez ilçeye bağlı Kemalpaşa (Vavru), Turhal ilçe merkezi, Almus’a ilaveten, Zile ilçe merkezi ile bu ilçeye bağlı Yeniköy, Özyurt (Bildiş), Hatıppınarı, Büyüközlü (Kağızman), Uzunköy (Burtul), İğdir gibi köylerde halkbilimi konusunda saha araştırması yaptık, derlemeler gerçekleştirdik. Onlarca kaynak kişiden hikâye, bilmece, ninni ve masal gibi anlatım türlerinden âşık edebiyatı ve köy seyirlik oyunlarına varıncaya kadar oldukça zengin malzeme kaydettik. Söz konusu malzemenin tamamı Kültür ve Turizm Bakanlığı Bilgi ve Belge Yönetimi Dairesi arşivinde saklanmaktadır.¹ Derlemelerimizin önemli

*Gazi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi, Ankara.

¹ Kültür ve Turizm Bakanlığı Bilgi ve Belge Yönetimi Dairesi arşivinde B81072 ve B81.073 numarayla kayıtlı bulunan söz konusu

bir bölümünü de Zile folkloru teşkil etmektedir. Bu bildirimizde Zileli Âşık Söyleri ve sanatı üzerinde duracağız.

Asıl adı Salih Yıldız olan Âşık Söyleri², 15. Kasım 1981 yılında yaptığımız yüz yüze görüşmede Zile ilçesinin Savcu Köyünde 1937 yılında doğduğunu ifade etmiştir. “Geçim kaygısıyla gurbet gezdiğini, çok yoksulluk ve çile çektiğini” belirten Âşık Söyleri, bu görüşmeyi yaptığımız zaman aynı ilçeye bağlı Yeniköy’de oturmakta idi. Âşık Söyleri: “Yedi yaşında zeytinyağı tenekesine üç tel, bir sap ve sapa da ‘kulak’ tabir ettiği (burguları) takmak suretiyle âşıklığa heves ettiği”ni; “ilk saz çalma uygulamalarını bu şekilde yaptığı”nı belirtmiştir. Saz öğrenme işinde ilk hocası ise ağabeyidir. Âşık Söyleri, Alevi-Bektaşî yolunun talibidir. Askerlikten önce onsekiz yaşında manevî merkez olarak gördüğü Hacıbektaş’a gitmiş Çelebilerden Sefa ve Doğan Ulusoy’dan adap-erkân tahsil etmiştir. O, bütün kazanımlarını sözlü kültür ortamından sağlamıştır. Dolayısıyla görüşmemizde tasavvufî yönelişte “şeriat, tarikat, marifet hakikat” gibi tekke edebiyatının kitabî terim ve kavramlarını Söyleri’nin pek bilmediğini yazılı kültüre aşinalığının zayıf olduğu intibamı edindik. Söyleri’nin, âşıklıkta ustası Tokat’ın Erbağ ilçesinin Keçeci Köyü’ndeki Keçeci Evliya³ ahfadına kendisini nispet eden Âşık Çolak Veli’dir. Çolak Veli ve aynı zamanda Söyleri de kendilerinden epeyce önce yaşamış olan aynı dergâha mensup *Derunî Baba* adlı şöhretli bir âşığı üstat kabul etmektedirler. Söyleri, 1981 yılında Çolak Veli’nin hizmetine devam ettiğini ifade ediyordu. Ayrıca Hacıbektaş’ta Feyzullah Ulusoy’dan dafeyz aldığını görüşmemizde belirtmiştir.

Âşık Söyleri, kendisini badeli âşık olarak vasıflandırmamakta ve badeye de inanmamaktadır. Ancak, onun manevî dünyasında doğduğu köy ve çevresi ile Tokat ve havalisindeki makam sahibi olarak bilinen ermişlerin çok önemli yeri bulunmaktadır. Nitekim bir şiirinde bu mana âleminin önderlerini büyük bir saygıyla zikreder.

derlemeler, o zamanki adı Millî Folklor Araştırma Dairesi adına tarafımdan yapılmıştır. Derleme heyetimizde şimdi her ikisi de Profesör olan Nejat Sefercioğlu ve Önal Kaya da bulunmaktaydı [İ. Ö.].

² Âşık tarzı şiir geleneğinde farklı yüzyıllarda Ceyhuni, Çoşkunî, Kaynarî gibi bazı âşıklar dilimizin yapısından bulunmayan ve genel kaidelerin aksine Türkçe sözlere nispet “î”si getirmek suretiyle mahlas almışlardır. Âşık Salih Yıldız da şiirlerinde Türkçe “söylemek” fiiline nispet “î”si getirerek adını Söyleri şeklinde taşımış ve kültürel ve sosyal çevresinde bu mahlasla şöhret bulmuştur.

³ Keçeci Evliya, Erbağ’damedfun, Alevi-Bektaşî geleneğinde mana âleminin temsilcisi, büyük ittihaz edilen ve saygı gösterilen pirlerden biridir.

Bir yol çıkaydım yüce başına
Yüz süreydim toprağına taşına
Karışsaydım kurun ile yaşına
Müminlerini görseydim köyümün

Geniş düzünde de yatıyor bir er
Bu gönül de hep çekiyor ah ü zar
Batı tarafında Mehlem Dede var
Türbesine yüz sürseydim köyümün

Hacı Mehmet ziyaretin döşeği
Bağladığım kemerbestin kuşağı
Çelik Baba çocuklarının uşağı
Eynine yüzüm sürseydim köyümün

Salih kulun der ki köyümdür arzum
Kırklar Baba'ya da vardır niyazım
Dilimde zikrimde ol pire tazim
Kırklar meydanına gireydim köyümün.

Tokat-Zile yöresi veli kültü ve adak yerleri bakımından oldukça zengindir. Din büyükleri ve ermiş kişilerin makamları olarak kabul edilen yatırlar etrafındaki pek çok inanç ve uygulamalar eski çağlardan günümüze kadar sözlü gelenekte yaşatılmaktadır. Bunun menkabevi tarihi temellerinin de çok eski devirlere gittiği yazılı kaynaklarca ayrıca teyit edilmektedir. Mesela, Evliya Çelebi'nin kaydettiğine göre Hoca Ahmed-i Yesevi'nin Horasan'dan bu bölgeye gelmiş iki muakkibinden Gajgaj Dede Tokat'ta, Şeyh Nusret ise "Art-ova'dan (Evliya Çelebi'de Arık-ova şeklindedir) kuzeye gidip Çamlıbel'i aştıktan sonra Zile sahasında mekân tutmuştur. Evliya Çelebi, XVII. yüzyılda ziyaret ettiği "Şeyh Nusret dergâhının yetmiş kadar fukarasının bulunduğunu, hatta tekkenin önündeki köhne dut ağacının hummaya karşı ilaç olarak kullanıldığını" ifade etmektedir⁴. Söyleri'nin şiirinde geçen *Mehlen Dede, Çelik Baba, Gazi Hacı Mehmet* ile Geriş düzündeki "*Tespihduşa Dede*" ve Işıklı Köyü yakınındaki *Kırklar Baba* makamları halkın dolayısıyla bizzat Âşık Söyleri'nin saygı duyduğu sade kişilikten sanatçı kişiliğine geçişte manen ilham aldığı kutsal ziyaretgâhlardır.

Âşık Söyleri Zile coğrafyasına dağ, ova, ırmak, dere- tepeden ziyaretgâhlara kadar bütün ayrıntılarıyla hâkimdir. Kültürel ve ekonomik çevreye olan duyarlılığı ve dikkati sanatına da yansımıştır. Her yıl düzenlenen *Zile Altın Kiraz*

Festivali âşıkların da sahne alıp deyiş ve karşılaşmalarıyla katkıda bulundukları önemli bir organizasyondur. 1981 yılında yapılan festivalde Söyleri şiiriyle büyük takdir toplamış ve ilköğretim Müdürü Turgut Yıldırım'ın gayretleriyle kendisine bin lira mükâfat verilmiştir.

Yeşil yaprak arasında kırmızı kiraz
Bahardan bahara getirdi yaz
Ne kadar methetsem o kadar az
Bülbülleri şirin öter Zile'nin

Turhal'dan gelmişti Âşık Semaî
Çoşup çoşup konuşurdu Fezai
Hasta hasta geldi bizim Kaynari
Âşıkları güzel öter Zile'nin
Âşık Söyleri Zile coğrafyasına dağ, ova, ırmak, dere- tepeden ziyaretgâhlara kadar bütün ayrıntılarıyla hâkimdir. Kültürel ve ekonomik çevreye olan duyarlılığı ve dikkati sanatına da yansımıştır. Her yıl düzenlenen Zile Altın Kiraz Festivali Âşıkların da sahne alıp deyiş ve karşılaşmalarıyla katkıda bulundukları önemli bir organizasyondur. 1981 yılında yapılan festivalde Söyleri şiiriyle büyük takdir toplamış ve ilköğretim Müdürü Turgut Yıldırım'ın gayretleriyle kendisine bin lira mükâfat verilmiştir.

Âşık Söyleri, aile kavramının kutsiyetine samimiyetle inanan biridir. Çocukları ve eşi üzerine titreyen Âşık Söyleri'nin üç oğlu iki de kız evladı bulunmaktadır. Onun şiirlerinde ve dualarında Tanrıdan isteği kendi tabiriyle "feleğin zulmüne uğramadan ve kimseye muhtaç olmadan" yavrularının rahat bir şekilde hayatlarını sürdürmesidir. Adlarının bir bir saydığı çocukları hakkındaki şiirindeki feleğe olan intizarı onları yetim ve perişan bırakmamak içindir;

Dizler tutmaz oldu fani dünyada
Üzerime kılma cefayı felek
Âşıklar lal olur böyle bir ayda
Üzerime cefa eyleme felek

Mehri kızım gözyaşların sel etme
Hurişimi ağlatıp da meletme
Yetim koyup viraneye dönetme
Üzerime cefa eyleme felek

Al-i Hüseyin Ferez küçük Yakubum
Bu çileden artık ne edem Yarabbim
Düşündüm taşındım gine türabım
Üzerime cefa eyleme felek

Bağım bahçem yoktur bir avuç toprak
Onun için ağacım açmıyor yaprak
İçimden geliyor bırakıp gitmek
Üzerime cefa eyleme felek

Yaktın Söyleri'yi daha bebekken
Yaktı ciğerlerim bu sönmeyen nar
Bu fani dünyada intizarım var
Üzerime cefa eyleme felek
Âşık Söyleri'nin muazzam bir irtical gücü vardır. Derlememiz esnasında kendisine verilen ayaklarla başarılı şekilde şiirler söylemiştir. Bu özelliği onun Türkçeye hâkimiyet ve söz istifi konusunda gelenekten yetişen kabiliyetli bir âşık olduğunu da göstermektedir. Nitekim çalışmalarımıza yardımcı olan o zamanki Zile İlköğretim Müdürü Turgut Yıldırım Bey'in verdiği "Dinle sözlerimi Âşık Söyleri/Tutma sen kendini yol senin olsun/Ne sıkıp durursun kendi kendini/Tezene elinde tel senin olsun" şeklindeki ayağa şu şekilde cevap vermiştir.

Dinle sözlerimi ey Turgut Hocam
Bekleme methini yol senin olsun
Bu tezene, bu tel çürüttü beni
Birde gel sen dokun tel senin olsun

Eller kara toprak parmaklar eler
Yaylada ovada kuzular meler
Meyvayla donansın bağlar bahçeler
Derleyek, devşirek dal senin olsun

Kimi dertli gezer kimi yaralı
Kiminin dertleri vardır sıralı
Sizlere dert yana Âşık Söyleri
Götür sat pazarda kul senin olsun

Söyleri, aynı zamanda hikâyeci bir âşıktır. Onun hikâye repertuarında yaşadığı çevreden öğrendiği ve şiirlerini bağlama ile terennüm ettiği hikâyeler de bulunmaktadır. Kendisinden derlediğimiz Hürşit ile Mektup Hanım hikâyesinde kahraman ve çevre tasvirleri fevkalâde güzel işlenmiştir. Olayların akışı ve entrik unsurlar ise dinleyicide heyecan yaratacak ölçüde sürükleyicidir. Âşık Söyleri'nin geniş halk kitlelerinin anlayacağı biçimde mahalli söyleyiş ve adlandırışlarla bezeli ancak sade, tekellüfsüz ve kıvrak bir hikâye etme üslubuna sahip olduğunu söyleyebiliriz. Duygunun yoğunlaştığı yerlerde Âşık Söyleri bağlama eşliğinde şiirle geçişleri sağlamaktadır. Bu şiirler hikâyedeki orijinal, kalıplaşmış metinler olmaktan ziyade icra esnasında âşığın kültürel birikiminden ve duygu yoğunluğundan çıkan bağlama uygun eserler olduğu intibanı vermektedir. Ayrıca Söyleri, "Altın Saçlı Kız ile Gümüş Saçlı Oğlan" masalını da

hikâye olarak nitelendirmekte ve şiirlerle işleyerek anlattığını ifade etmektedir.

Âşık Söyleri'nin insan olarak mütevazı, gösterişsiz ve samimi bir duruşu vardır. Onun saf ve iddia taşımayan bu özelliği sanatına da yansımıştır. Söyleri, gördüğümüz kadarıyla âşıklıktan geçimini sürdürecektir bir sanat olarak yararlanamamıştır. Kaset ve bant doldurmak için biriktirdiği 1500 lira parayı Bilal Bozdağ adlı bu işlerle uğraşan birisine vermiş; ancak aradan uzun yıllar geçmesine rağmen bir netice alamamıştır. 1971 yılından 1974'e kadar Konya Âşıklar Bayramına katılmıştır. 1972 yılında Türkü dalında ikincilik derecesini almıştır. 1998 yılında kaybettiğimiz Âşık Söyleri'nin ruhu şad olsun!

KAYNAKLAR

- AVŞAR, Muhammet, (2012) *Tokat'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Selmanî, Kömen Yayınları/Edebiyat Dizisi* 299 s.
KAYA, Doğan (2000), *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul, s. 213-230.
KÖPRÜLÜ, Fuad (1976), *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Ankara 3. basım, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
Kültür ve Turizm Bakanlığı Belge No: B81072ve B81.0731
OCAK, Ahmet Yaşar (2011), *Babailer İsyanı, Aleviliğin Tarihsel Altyapısı*, İstanbul Dergâh Yayınları.
ONAY, Ahmet, Talay (1933), *Âşık Tokatlı Nuri*, Çankırı.
ÖZTELLİ, M. Cahit, (1944), *Zileli Şairler*, Samsun, Vilâyet Matbaası.
YARDIMCI, Mehmet, (1983), "*Yüzyıllar Boyunca Zileli Halk Ozanları*" Ankara.
....., (2004), *16. Yüzyıldan Günümüze İz Brakan Zileli Şairler*, İzmir

⁴ Köprülü, Fuad, (1976), *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Ankara, 3. Basım, Diyanet İşleri Başkanlığı, s. 48.